

ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น*

สกุล ฉางวางปราง**

บทนำ

จากการสำรวจอัตราการคลอดบุตรในประเทศไทย พบว่า ในปี พ.ศ. 2556 มีจำนวนการคลอดทั้งหมด 748,067 ราย เป็นการคลอดของบุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี 125,371 ราย คิดเป็นร้อยละ 16.8 ของจำนวนการคลอดทั้งหมด หรือวัยรุ่นที่มีอายุระหว่าง 15-19 ปี 1,000 คน มีการคลอด 51.2 คน ซึ่งสูงเป็นอันดับสองของอาเซียน และมีอัตราสูงกว่าประเทศสิงคโปร์ 13 เท่า¹ สถิติดังกล่าวยังสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานขององค์การอนามัยโลกที่กำหนดไว้ต้องไม่เกินร้อยละ 10 อีกด้วย นอกจากนี้ยังส่งผลกระทบต่อปัญหาน้ำหนักตัวของทารกแรกเกิด ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ 2,500 กรัม ที่พบมากถึงร้อยละ 8.7 โดยมากกว่ามาตรฐานที่องค์การอนามัยโลกกำหนดไว้ต้องไม่เกินร้อยละ 7²

เหตุการณ์ดังที่เกิดขึ้นนี้ นอกจากสะท้อนสภาพจิตใจของบุคคลผู้ตั้งครรภ์แล้ว ยังกลายเป็นปัญหาของรัฐ เนื่องจากขัดแย้งต่อกรอบอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนหลายฉบับที่ประเทศไทยเป็นรัฐภาคีอยู่ โดยเฉพาะอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention of the Rights of the Child) โดยระบุให้รัฐต้องคุ้มครองต่อสิทธิที่จะมีชีวิตรอดของเด็ก สิทธิที่จะได้รับการพัฒนา รวมถึงสิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองให้รอดพ้นจากการถูกทำร้าย³ การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นจึงเป็นปัญหาที่มีความสำคัญและสมควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน เพราะนอกจากจะส่งผลกระทบต่อตัววัยรุ่นเองแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อครอบครัว สังคมและประเทศชาติ จำเป็นที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องร่วมมือกันดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหานี้อย่างจริงจัง ที่ผ่านมามีนโยบายของรัฐบาล แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนกระทรวงสาธารณสุข แผนกระทรวง ศึกษาธิการ และแผนกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จะให้ความสำคัญต่อปัญหาการตั้งครรภ์ของวัยรุ่นก็ตาม แต่เนื่องจากหน่วยงานต่างๆ ที่ดูแลรับผิดชอบต่างทำงานเฉพาะในส่วนที่หน่วยงานของตนเองรับผิดชอบ จึงทำให้ไม่สามารถแก้ปัญหาในเรื่องดังกล่าวได้ จึงได้เสนอให้มีการตรากฎหมายเพื่อใช้เป็นเครื่องมือและกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นอย่างเป็นทางการ โดยได้มีการตรา

¹ จิราภรณ์ อรุณากูร, การแถลงข่าวเรื่อง แม่วัยรุ่น วาระแห่งชาติ, ณ ศูนย์การแพทย์สิริกิติ์ คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล, วันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560.

² มนูญญา ภูแก้ว, “พระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559”, (รายงานการวิจัย กระทรวงสาธารณสุข, 2559), หน้า 12.

³ มนูญญา ภูแก้ว, เรื่องเดิม, หน้า 10.

พระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหการตั้งครรภในวัยร่น พ.ศ. 2559 ขึ้นมาใช้บังคับ โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 31 มีนาคม พ.ศ. 2559 และมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 29 กรกฎาคม พ.ศ. 2559 เป็นต้นมา⁴

อย่างไรก็ตาม เมื่อมีการพิจารณาบทบัญญัติของพระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหการตั้งครรภในวัยร่น พ.ศ. 2559 พบว่ายังมีปัญหกฎหมายบางประการ ซึ่งจะต้องทำการวิเคราะห์โดยแยกให้เห็นชัดเจนออกเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับสิทธิในการตัดสินใจด้วยตนเองของวัยร่น
2. ปัญหาเกี่ยวกับการให้บุคคลร่นที่ตั้งครรภออกจากระบบการศึกษา
3. ปัญหาเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหการตั้งครรภในวัยร่น การศึกษาปัญหาทางกฎหมายในประเด็นต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น เป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ผู้ศึกษาจึงทำการศึกษาเรื่องนี้

หลักกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเกี่ยวกับหลักกฎหมายของไทยที่มีบัญญัติเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหการตั้งครรภในวัยร่นพบว่า มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และพระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหการตั้งครรภในวัยร่น พ.ศ. 2559 โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้บัญญัติคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน โดยนอกจากจะบัญญัติให้บุคคลมีสิทธิเสรีภาพเสมอกันในทางกฎหมายแล้ว ยังมีการบัญญัติให้บุคคลได้รับการคุ้มครองอย่างเท่าเทียมกันตามกฎหมายด้วย โดยบทบัญญัติดังกล่าว เห็นได้ว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้บัญญัติรับรองสิทธิของบุคคลเอาไว้ การที่วัยร่นตั้งครรภนั้น ถือเป็นสภาพทางกายหรือสุขภาพอย่างหนึ่งที่จะขอของบุคคลเอาไว้ การที่วัยร่นตั้งครรภนั้น ถือเป็นสภาพทางกายหรือสุขภาพอย่างหนึ่ง ที่จะนำมาเป็นเหตุแห่งการลิดรอนสิทธิด้านการศึกษาไม่ได้

2. พระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหการตั้งครรภในวัยร่น พ.ศ. 2559

วัยร่นตามพระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหการตั้งครรภในวัยร่น พ.ศ. 2559 หมายถึง บุคคลที่มีอายุเกินสิบปีบริบูรณ์แต่ยังไม่ถึงยี่สิบปีบริบูรณ์และในท้ายพระราชบัญญัติได้ให้เหตุผลของการประกาศใช้กฎหมายฉบับนี้ว่า โดยที่การตั้งครรภของวัยร่นของประเทศมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพของบุคคล ครอบครัว ชุมชน สังคมและเศรษฐกิจ ใน

⁴ สำนักอนามัยการเจริญพันธ์ุ , สถิติการคลอดของแม่วัยร่นประเทศไทย ปี พ.ศ. 2558 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, 2560), หน้า 2.

ภาพรวม และปัญหาการตั้งครรรค์ในวัยรุ่นของประเทศมีความซับซ้อนและไม่อาจแก้ไขได้ด้วยอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานใด หน่วยงานหนึ่ง ดังนั้น สมควรสร้างกลไกในการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ และการดำเนินการร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งหน่วยงานของรัฐ หน่วยงานของเอกชน และประชาสังคม เพื่อบูรณาการให้การป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรรค์ในวัยรุ่นเป็นรูปธรรม มีความเป็นเอกภาพ และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ โดยในการศึกษาครั้งนี้จะกล่าวถึงเฉพาะบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในครั้งนี้เท่านั้น โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 สิทธิในการตัดสินใจด้วยตนเองของวัยรุ่น

มาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรรค์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559 กำหนดไว้ว่า “วัยรุ่นมีสิทธิตัดสินใจด้วยตนเอง และมีสิทธิได้รับข้อมูลข่าวสารและความรู้ ได้รับการบริการอนามัยการเจริญพันธุ์ ได้รับการรักษาความลับและความเป็นส่วนตัว ได้รับการจัดสวัสดิการสังคมอย่างเสมอภาคและไม่ถูกเลือกปฏิบัติ และได้รับสิทธิอื่นใดที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ตามพระราชบัญญัตินี้อย่างถูกต้อง ครบถ้วนและเพียงพอ”

บทบัญญัติดังกล่าวบัญญัติไว้แต่เพียงว่า “วัยรุ่นมีสิทธิตัดสินใจด้วยตนเอง...” แต่กลับไม่ได้มีการขยายความว่า สิทธิที่วัยรุ่นมีสิทธิตัดสินใจนั้น เป็นสิทธิในเรื่องใด ทั้งนี้ผู้ศึกษาเห็นว่าบุคคลในวัยดังกล่าวยังไม่มีวุฒิภาวะเหมาะสมในการตัดสินใจด้วยตนเอง โดยเฉพาะเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาในเรื่องการตั้งครรรค์ ผู้ศึกษาจึงเห็นว่า หากมีการบัญญัติให้วัยรุ่นมีสิทธิตัดสินใจด้วยตนเอง ควรมีการกำหนดขอบเขตของสิทธิดังกล่าวให้ชัดเจนว่าหมายถึงการตัดสินใจในเรื่องใด ทั้งนี้เนื่องจากการตั้งครรรค์ของวัยรุ่นนั้น มิได้ส่งผลกระทบต่อตัวของตัวเองเท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบต่อครอบครัวของวัยรุ่นโดยตรงอีกด้วย

2.2 สิทธิในการอยู่ในระบบการศึกษาของวัยรุ่น

มาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรรค์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559 กำหนดเกี่ยวกับวิธีการให้สถานศึกษาดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรรค์ในวัยรุ่นดังต่อไปนี้

- (1) จัดให้มีการเรียนการสอนเรื่องเพศวิถีศึกษาให้เหมาะสมกับช่วงวัยของนักเรียนหรือนักศึกษา
- (2) จัดหาและพัฒนาผู้สอนให้สามารถสอนเพศวิถีศึกษาและให้คำปรึกษาในเรื่องการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรรค์ในวัยรุ่นแก่นักเรียนนักศึกษา
- (3) จัดให้มีระบบการดูแล ช่วยเหลือและคุ้มครองนักเรียนหรือนักศึกษาซึ่งตั้งครรรค์ให้ได้รับการศึกษาด้วยรูปแบบที่เหมาะสมและต่อเนื่อง รวมทั้งจัดให้มีระบบการส่งต่อให้ได้รับบริการอนามัยการเจริญพันธุ์และการจัดสวัสดิการสังคมอย่างเหมาะสม

การกำหนดประเภทของสถานศึกษาและการดำเนินการของสถานศึกษาแต่ละประเภท ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง”

อนึ่ง บทบัญญัติดังกล่าว ถึงแม้มีการกำหนดให้มีการคุ้มครองนักเรียนหรือนักศึกษา ซึ่งตั้งครุภัณฑ์ให้ได้รับการศึกษาด้วยรูปแบบที่เหมาะสมและต่อเนื่อง แต่ก็ได้มีการกำหนดว่า การจัดให้ได้รับการศึกษาด้วยรูปแบบที่เหมาะสมและต่อเนื่องนั้น มีความหมายครอบคลุมถึงการห้ามมิให้กระทำการใดๆ อันเป็นการให้นักเรียนหรือนักศึกษาออกจากระบบการศึกษาหรือไม่ ทั้งนี้ เนื่องจากที่ผ่านมา ถึงแม้กระทรวง ศึกษาธิการจะมีข้อกำหนดห้ามลงโทษนักเรียนด้วยการไล่ออกไม่ว่าจะเป็นกรณีใดๆ แต่ในทางปฏิบัติถึงแม้ได้มีการไล่ออก แต่สถานศึกษาก็มักขอร้องให้ผู้ปกครองเป็นฝ่ายมาลาออกให้แก่ นักเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียนที่เรียนในโรงเรียนสายสามัญ ผู้ศึกษาจึงเห็นว่า ควรมีการกำหนดวิธีการคุ้มครองนักเรียนนักศึกษาในกรณีดังกล่าวให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น

2.3 สิทธิเกี่ยวกับสวัสดิการของรัฐเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครุภัณฑ์ในวัยรุ่น

มาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครุภัณฑ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559 กำหนดเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสังคมที่เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครุภัณฑ์ในวัยรุ่น ไว้ 5 ประการ ดังต่อไปนี้

- (1) การส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดตั้งสภาเด็กและเยาวชนระดับจังหวัดและอำเภอ เพื่อเป็นแกนนำในการป้องกัน แก้ไข และเฝ้าระวังปัญหา การตั้งครุภัณฑ์ในวัยรุ่น
- (2) ส่งเสริมสนับสนุนให้หน่วยงานของรัฐและหน่วยงานเอกชนที่เกี่ยวข้อง ทำหน้าที่ประสานงานเฝ้าระวังและให้ความช่วยเหลือแก่วัยรุ่นที่ตั้งครุภัณฑ์และครอบครัว
- (3) จัดให้มีการฝึกอบรมตามความสนใจและความถนัดแก่วัยรุ่นที่ตั้งครุภัณฑ์ก่อนและหลังคลอดที่ประสงค์จะเข้ารับการศึกษา
- (4) จัดหาครอบครัวทดแทน ในกรณีที่วัยรุ่นไม่สามารถเลี้ยงดูบุตรด้วยตนเองได้
- (5) การจัดสวัสดิการสังคมในด้านอื่นๆ เพื่อส่งเสริมการป้องกันและแก้ไข ปัญหาการตั้งครุภัณฑ์ในวัยรุ่น

อย่างไรก็ตาม ผู้ศึกษามีความเห็นว่า บทบัญญัติดังกล่าวมิได้มีการกำหนดเกี่ยวกับ มาตรการในการให้ความช่วยเหลือแก่วัยรุ่นในกรณีที่วัยรุ่นเลือกที่จะดูแลบุตรหลังคลอดด้วยตนเองใน ลักษณะเพื่อมิให้เป็นอุปสรรคต่อการศึกษา จึงควรมีการพิจารณาหลักเกณฑ์ด้านสวัสดิการดังกล่าวให้ มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

3. (ร่าง) พระราชบัญญัติคุ้มครองอนามัยการเจริญพันธุ์ พ.ศ. ...

(ร่าง) พระราชบัญญัติคุ้มครองอนามัยการเจริญพันธุ์ พ.ศ. ...ถูกเสนอเข้าสู่การพิจารณาของ คณะรัฐมนตรีเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2553 แต่จนถึงปัจจุบันยังไม่สามารถผลักดันจนประกาศใช้เป็น

กฎหมายได้แต่ประการใด อย่างไรก็ตามสาระสำคัญของกฎหมายฉบับนี้ ให้ความสำคัญคุ้มครองแก่วัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ เช่นเดียวกับ พระราชบัญญัติป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ของวัยรุ่น พ.ศ. 2559 ผู้ศึกษาจึงได้นำมาศึกษาเพื่อเปรียบเทียบบทบัญญัติดังกล่าว และในการเสนอกฎหมาย ผู้เสนอได้ให้เหตุผลในการเสนอกฎหมายเพื่อให้มีผลบังคับใช้ไว้ว่า “สิทธิอนามัยการเจริญพันธุ์เป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน ที่ทุกกลุ่มวัยควรได้รับความคุ้มครองเพื่อให้เป็นไปตามนโยบายอนามัยการเจริญพันธุ์ ที่ว่า “คนไทยทุกเพศทุกวัยจะต้องมีอนามัยการเจริญพันธุ์ที่ดี” และเพื่อเป็นการรองรับสิทธิของประชาชนตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 51 มาตรา 52 มาตรา 53 มาตรา 54 และมาตรา 80 รวมทั้งเพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 มาตรา 6 ที่บัญญัติให้ “สุขภาพของหญิงในด้านสุขภาพทางเพศและสุขภาพของระบบเจริญพันธุ์ ซึ่งมีความจำเพาะ ซับซ้อน และมีอิทธิพลต่อสุขภาพของหญิงตลอดช่วงชีวิต ต้องได้รับการสร้างเสริมและคุ้มครองอย่างสอดคล้องและเหมาะสม” จึงควรมีกฎหมายคุ้มครองอนามัยการเจริญพันธุ์ เพื่อวางกรอบและแนวทางในการคุ้มครองสิทธิอนามัยการเจริญพันธุ์ การกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ และการดำเนินงานที่ต่อเนื่องโดยมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย อันจะนำสู่เป้าหมายอนามัยการเจริญพันธุ์ของประชากรทุกกลุ่มวัย” โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องที่ทำการศึกษาดังนี้

3.1 สิทธิในการตัดสินใจด้วยตนเองของวัยรุ่น

มาตรา 8 การให้การปรึกษาและบริการด้านอนามัยการเจริญพันธุ์ ผู้ให้การปรึกษาและบริการต้องพึงปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

(1) ให้ข้อมูลข่าวสารด้านอนามัยการเจริญพันธุ์อย่างถูกต้อง ครบถ้วนและเพียงพอแก่ผู้รับบริการ เพื่อให้ผู้รับบริการมีทางเลือกและตัดสินใจอย่างอิสระ

(2) ไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารหรือประวัติการบำบัดรักษาด้านสุขภาพและอนามัย การเจริญพันธุ์ของผู้รับบริการ ทั้งนี้ ภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ

(3) ให้การปรึกษาและบริการที่เหมาะสมตามเพศภาวะ วิถีชีวิตทางเพศ วัย และความเป็นส่วนตัวของผู้รับบริการ โดยไม่ก่อให้เกิดความอับอายหรือเสื่อมเสียแก่ผู้รับบริการ

มาตรา 8 (2) กำหนดสิทธิของบุคคลไว้ว่า มีสิทธิที่จะได้รับข้อมูลข่าวสารด้านอนามัยการเจริญพันธุ์ อย่างถูกต้อง ครบถ้วน และเพียงพอแก่ผู้รับบริการ เพื่อให้ผู้รับบริการมีทางเลือกและตัดสินใจอย่างอิสระ ทั้งนี้บทบัญญัตินี้ดังกล่าวมิได้มีการกำหนดอย่างชัดเจนว่า การตัดสินใจอย่างอิสระนั้น มีขอบเขตเช่นไร อย่างไรก็ตาม มีข้อพิจารณาว่า (ร่าง) พระราชบัญญัติคุ้มครองอนามัยการเจริญพันธุ์ พ.ศ. ... นี้ มีขอบเขตการบังคับใช้กว้างกว่าโดยบังคับใช้กับบุคคลเป็นการทั่วไปทุกเพศ ทุก

วัย ขณะที่ พระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559 มีผลบังคับใช้ เฉพาะวัยรุ่นที่มีอายุตั้งแต่ 10 ปี แต่ไม่เกิน 20 ปี บริบูรณ์ เท่านั้น

3.2 สิทธิในการอยู่ในระบบการศึกษาของวัยรุ่น

มาตรา 12 แห่ง(ร่าง) พระราชบัญญัติคุ้มครองอนามัยการเจริญพันธุ์ พ.ศ. ... กำหนดไว้ว่า “ในกรณีที่สถานศึกษามีหญิงมีครรภ์นั้นอยู่ระหว่างศึกษา ผู้บริหาร สถานศึกษานั้นต้องอนุญาตให้หญิงมีครรภ์ศึกษาต่อในระหว่างตั้งครรภ์และกลับไปศึกษาต่อภายหลัง คลอดบุตรแล้วได้”

เห็นได้ว่า เมื่อทำการเปรียบเทียบสิทธิในการอยู่ในระบบการศึกษาของวัยรุ่นระหว่าง พระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559 กับ (ร่าง) พระราชบัญญัติคุ้มครองอนามัยการเจริญพันธุ์ พ.ศ. ... แล้วพบว่า (ร่าง) พระราชบัญญัติคุ้มครอง อนามัยการเจริญพันธุ์ พ.ศ. ... กำหนดไว้ชัดเจนมากกว่า โดยกำหนดให้ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้อง อนุญาตให้หญิงมีครรภ์ทำการศึกษาต่อ หรือหากมีการลาคลอด หลังการคลอดบุตรแล้วสามารถ กลับมาศึกษาต่อได้ ขณะที่พระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559 กลับไม่ได้มีการบัญญัติไว้อย่างชัดเจนแต่ประการใด

3.3 สิทธิเกี่ยวกับสวัสดิการของรัฐเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น

สำหรับสวัสดิการของรัฐเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นนั้น (ร่าง) พระราชบัญญัติคุ้มครองอนามัยการเจริญพันธุ์ พ.ศ. ... ได้กำหนดรายละเอียดของสวัสดิการดังกล่าวไว้ ในหลายมาตรา เช่น

มาตรา 11 ให้หน่วยงานของรัฐหรือสถานประกอบการที่มีหญิงมีครรภ์ที่อยู่ในภาวะ ไม่พร้อมจะมีบุตร ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ หรือไม่สามารถเลี้ยงดูบุตรด้วยตนเอง ให้หน่วยงาน ของรัฐและสถานประกอบการดังกล่าวให้การสงเคราะห์ ช่วยเหลือและดูแลสุขภาพของมารดาและ บุตรอย่างเหมาะสม

ส่วน มาตรา 13 กำหนดให้สถานศึกษาพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ สามารถสอนและให้การปรึกษาด้านอนามัยการเจริญพันธุ์ และเพศศึกษาที่มีคุณภาพและมาตรฐาน ตามที่คณะกรรมการกำหนด ขณะเดียวกันมาตรา 14 กำหนดว่าหลักสูตรและการศึกษาด้านอนามัย การเจริญพันธุ์ ที่จะนำไปสอนนั้น ต้องผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการก่อน และมาตรา 26 เป็น บทกำหนดโทษสำหรับผู้ให้บริการด้านคำปรึกษาด้านอนามัยเจริญพันธุ์ที่เปิดเผยข้อมูล หรือประวัติ การรักษาของผู้มารับบริการ ตามมาตรา 8 (2) หรือให้การปรึกษาหรือบริการที่ไม่เหมาะสม หรือ การให้การปรึกษาหรือบริการดังกล่าวก่อให้เกิดความอับอาย หรือเสื่อมเสียแก่ผู้รับบริการ มีอัตราโทษ ปรับไม่เกิน 60,000 บาท

4. (ร่าง) พระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิอนามัยการเจริญพันธุ์และสุขภาพทางเพศ ฉบับภาคประชาชน

ในการเสนอ (ร่าง) กฎหมาย ผู้เสนอได้ให้เหตุผลประกอบการเสนอกฎหมายไว้ความว่า โดยที่ผ่านมา ปัญหาด้านอนามัยการเจริญพันธุ์และสุขภาพทางเพศได้ทวีความรุนแรงมากขึ้น ทั้งการตั้งครรภ์ที่ไม่พร้อมอันนำมาซึ่งอันตรายจากการยุติการตั้งครรภ์ที่ไม่ปลอดภัย การทอดทิ้งและการทำร้ายทารกแรกคลอด โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ต่าง ๆ ประกอบกับการแพร่ระบาดของเชื้อเอชไอวี ที่มีแนวโน้มว่าอาจกลับมาทวีความรุนแรง มะเร็งต่อมลูกหมาก มะเร็งปากมดลูก มะเร็งเต้านม ตลอดจนปัญหาสุขภาพในวัยทองและผู้สูงอายุ ปัญหาสาธารณสุข เหล่านี้ป้องกันและแก้ไขได้ยาก เพื่อกำหนดหลักการ ทิศทาง มาตรการ เครื่องมือ และเงื่อนไขสำคัญๆ ให้หน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องสามารถร่วมกันดำเนินการต่อปัญหาอนามัยการเจริญพันธุ์และสุขภาพทางเพศได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพปัญหาที่เปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

4.1 สิทธิในการตัดสินใจด้วยตนเองของวัยรุ่น

มาตรา 8 กำหนดไว้ว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิตัดสินใจอย่างอิสระในการมีหรือไม่มีชีวิตคู่ อันประกอบด้วย การอยู่เป็นโสด การเลือกคู่ และมีสิทธิตัดสินใจอย่างอิสระในการสร้างครอบครัว อันประกอบด้วย การมีหรือไม่มีบุตร จำนวนบุตร การเว้นระยะห่างของการมีบุตร การรับบุตรบุญธรรม”

นอกจากนี้ มาตรา 17 ยังกำหนดไว้ว่า “การโน้มน้าว ช่มชู้ บังคับให้ตั้งครรภ์ ตั้งครรภ์แทน ตั้งครรภ์ต่อ ยุติการตั้งครรภ์ และคุมกำเนิดถือเป็นการละเมิดสิทธิอนามัยการเจริญพันธุ์และสุขภาพทางเพศ”

บทบัญญัติทั้งสองมาตราดังกล่าวข้างต้น เป็นการรับรองสิทธิที่จะตัดสินใจเกี่ยวกับทางเลือกทางเพศด้วยตนเอง ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่า มาตรา 17 นั้นยังรวมถึงการยุติการตั้งครรภ์ (ทำแท้ง) ด้วย ขณะที่ตามกฎหมายไทยแล้ว การทำแท้ง ที่ถูกกฎหมายต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 305 เท่านั้น กล่าวคือ (1) จำเป็นต้องกระทำ เนื่องจากสุขภาพของหญิงนั้น หรือ หญิงมีครรภ์เนื่องจากการกระทำความผิดอาญาตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 276 มาตรา 277 มาตรา 282 มาตรา 283 หรือมาตรา 284 ผู้กระทำไม่มีความผิด

นอกจากนี้ ข้อบังคับแพทยสภาว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับการยุติการตั้งครรภ์ทางการแพทย์ตาม มาตรา 305 แห่งประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2548 ข้อ 5 บัญญัติไว้ว่า การยุติการตั้งครรภ์ทางการแพทย์ตามมาตรา 305 (1) แห่งประมวลกฎหมายอาญา ให้เป็นไปตามเงื่อนไขดังนี้

(1) เป็นกรณีที่จำเป็นต้องกระทำเนื่องจากปัญหาสุขภาพทางกายของหญิงตั้งครรภ์ หรือ

(2) เป็นกรณีที่จำเป็นต้องกระทำเนื่องจากปัญหาสุขภาพทางจิตของหญิงตั้งครรภ์ ซึ่งจะต้องได้รับการรับรอง หรือเห็นชอบจากผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมที่มีใบผู้กระทำการยุติการตั้งครรภ์ อย่างน้อยหนึ่งคน

ในกรณีที่หญิงนั้นมีความเครียดอย่างรุนแรง เนื่องจากพบว่าทารกในครรภ์ มีหรือมีความเสี่ยงสูงที่จะมีความพิการอย่างรุนแรง หรือเป็นหรือมีความเสี่ยงสูงที่จะเป็นโรคพันธุกรรมอย่างรุนแรง เมื่อหญิงนั้นได้รับการตรวจวินิจฉัยและการปรึกษาแนะนำทางพันธุศาสตร์ (Genetic counseling) และมีการลงนามรับรองในเรื่องดังกล่าวข้างต้นโดยผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมที่มีใบผู้กระทำการยุติการตั้งครรภ์อย่างน้อยหนึ่งคน ให้ถือว่าหญิงตั้งครรภ์นั้นมีปัญหาสุขภาพจิตตาม (2)

ข้อ 6 การยุติการตั้งครรภ์ทางการแพทย์ตามมาตรา 305 (2) แห่งประมวลกฎหมายอาญานั้น ต้องมีหลักฐานหรือข้อเท็จจริงอันควรเชื่อได้ว่า หญิงตั้งครรภ์เนื่องจากการกระทำความผิดอาญาตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 305 (2) แห่งประมวลกฎหมายอาญา

ทั้งนี้ต้องมีข้อบ่งชี้ทางการแพทย์ที่ชัดเจนว่าหญิงนั้นมีปัญหาสุขภาพทางกายหรือทางจิต และต้องมีการบันทึกการตรวจและวินิจฉัยโรคไว้ในเวชระเบียนเพื่อเป็นหลักฐาน

4.2 สิทธิในการอยู่ในระบบการศึกษาของวัยรุ่น

มาตรา 15 ได้เสนอให้บัญญัติรับรองสิทธิด้านการศึกษาแก่เยาวชนไว้ความว่า

“ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการโน้มน้าว ช่มชู้ บังคับใดๆ อันส่งผลให้เด็กและเยาวชนที่ตั้งครรภ์พักการเรียน ย้ายสถานศึกษาหรือพ้นจากสถานภาพนักเรียนหรือนักศึกษาจะกระทำมิได้

รัฐต้องจัดให้มีระบบการศึกษาต่อเนื่องที่ได้มาตรฐาน สอดคล้อง และเหมาะสมสำหรับนักเรียนนักศึกษาที่ตั้งครรภ์”

บทบัญญัติดังกล่าวเห็นได้ว่า มีความชัดเจนกว่า มาตรา 6 พระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559 เนื่องจากมีการกำหนดครอบคลุมถึงกรณีการสั่งพักการเรียน การย้ายสถานศึกษาและการไล่ออก ซึ่งแตกต่างจาก มาตรา 6 พระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559 ซึ่งกำหนดไว้เฉพาะหน้าที่ของสถานศึกษาที่ต้อง “จัดให้มีระบบการดูแล ช่วยเหลือ และคุ้มครองนักเรียนหรือนักศึกษาซึ่งตั้งครรภ์ ให้ได้รับการศึกษาด้วยรูปแบบที่เหมาะสมและต่อเนื่อง รวมทั้งจัดให้มีระบบการส่งต่อให้ได้รับบริการอนามัยการเจริญพันธุ์และการจัดสวัสดิการสังคมอย่างเหมาะสม” ทำให้เกิดความไม่ชัดเจนว่า หากมีการบังคับให้นักเรียนลาออกจากสถานศึกษาโดยทางอ้อมนั้น จะถือว่าเป็นการกระทำที่ขัดต่อบทบัญญัติของพระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559 หรือไม่

4.3 สิทธิเกี่ยวกับสวัสดิการของรัฐเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น

มาตรา 7 ได้กำหนดสิทธิของบุคคลให้ “มีสิทธิเข้าถึงบริการเทคโนโลยีด้านการแพทย์ที่เกี่ยวกับอนามัยการเจริญพันธุ์และสุขภาพทางเพศที่มีคุณภาพสูงสุดเท่าที่เป็นไปได้ อันประกอบไปด้วย การคุมกำเนิดที่ปลอดภัย การดูแลเกี่ยวกับการตั้งครรภ์และการคลอดที่ปลอดภัย การยุติการตั้งครรภ์ที่ปลอดภัย การรักษาภาวะการมีบุตรยาก การป้องกันและรักษาโรคเกี่ยวกับอวัยวะสืบพันธุ์และการเจริญพันธุ์ โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และเอชไอวี การดูแลรักษาเกี่ยวกับการแปลงเพศ”

จากบทบัญญัติดังกล่าวรับรองสิทธิของบุคคลในการเข้าถึงการให้บริการด้านการแพทย์ที่ปลอดภัย แต่มีข้อพิจารณาประการหนึ่ง คือ การยุติการตั้งครรภ์ที่ปลอดภัยว่าจะสามารถเป็นไปได้ในทางปฏิบัติหรือไม่ เนื่องจากกฎหมายไทยยังมีได้ให้สิทธิแก่บุคคลในการเข้าถึงการยุติการตั้งครรภ์ได้โดยเสรี การยุติการตั้งครรภ์อย่างปลอดภัยจะเกิดขึ้นได้ ก็ต่อเมื่อผู้มีความประสงค์จะยุติการตั้งครรภ์ดังกล่าว เข้าเงื่อนไขตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 305 ประกอบกับข้อบังคับแพทยสภาว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับการยุติการตั้งครรภ์ทางการแพทย์ตามมาตรา 305 แห่งประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2548 เท่านั้น

ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น

1. ปัญหาเกี่ยวกับสิทธิในการตัดสินใจด้วยตนเองของวัยรุ่น

มาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559 กำหนดไว้ว่า “วัยรุ่นมีสิทธิตัดสินใจด้วยตนเอง และมีสิทธิได้รับข้อมูลข่าวสารและความรู้ ได้รับการบริการอนามัยการเจริญพันธุ์ ได้รับการรักษาความลับและความเป็นส่วนตัว ได้รับการจัดสวัสดิการสังคมอย่างเสมอภาคและไม่ถูกเลือกปฏิบัติ และได้รับสิทธิอื่นใดที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ตามพระราชบัญญัตินี้อย่างถูกต้อง ครบถ้วนและเพียงพอ”

บทบัญญัติดังกล่าวบัญญัติไว้แต่เพียงว่า “วัยรุ่นมีสิทธิตัดสินใจด้วยตนเอง...” แต่ไม่ชัดเจนว่าสิทธิของวัยรุ่นที่จะตัดสินใจด้วยตนเองนั้นเป็นสิทธิในเรื่องใดบ้าง เนื่องจากการตั้งครรภ์ของวัยรุ่นนั้นมิได้มีผลเฉพาะต่อตัวของวัยรุ่นเองเท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบต่อครอบครัวของวัยรุ่นอีกด้วย

2. ปัญหาเกี่ยวกับการให้บุคคลรุ่นที่ตั้งครรภ์ออกจากระบบการศึกษา

มาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559 กำหนดเกี่ยวกับวิธีการให้สถานศึกษาดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น โดยกำหนดให้ (1) จัดให้มีการเรียนการสอนเรื่องเพศวิถีศึกษาให้เหมาะสมกับช่วงวัยของนักเรียนหรือนักศึกษา (2) จัดหาและพัฒนาผู้สอนให้สามารถสอนเพศวิถีศึกษาและให้คำปรึกษาในเรื่องการป้องกันและแก้ไขปัญหการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นแก่นักเรียนนักศึกษา (3) จัดให้มีระบบการดูแล ช่วยเหลือและคุ้มครองนักเรียนหรือนักศึกษาซึ่งตั้งครรภ์ให้ได้รับการศึกษาด้วยรูปแบบที่เหมาะสมและต่อเนื่อง

รวมทั้งจัดให้มีระบบการส่งต่อให้ได้รับบริการอนามัยการเจริญพันธุ์และการจัดสวัสดิการสังคมอย่างเหมาะสม

บทบัญญัติดังกล่าว กำหนดให้มีการคุ้มครองนักเรียนหรือนักศึกษาซึ่งตั้งครรภ์ให้ได้รับการศึกษาด้วยรูปแบบที่เหมาะสมและต่อเนื่อง แต่ก็มีได้กำหนดว่าการจัดให้ได้รับการศึกษาด้วยรูปแบบที่เหมาะสมและต่อเนื่องนั้นมีความหมายที่ชัดเจนอย่างไร และถ้าบุคคลวัยรุ่นซึ่งตั้งครรภ์ถูกดำเนินการด้วยวิธีใดๆ ให้ต้องออกจากสถานศึกษาหรือถูกพักการเรียนชั่วคราวหรือถาวรก็ตาม จะมีวิธีการป้องกันและแก้ไขปัญหานี้อย่างไร

3. ปัญหาเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น มาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559 กำหนดให้มีการจัดสวัสดิการสังคมเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ไว้ 5 ประการ กล่าวคือ (1) การส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดตั้งสภาเด็กและเยาวชนระดับจังหวัดและอำเภอ เพื่อเป็นแกนนำในการป้องกัน แก้ไข และเฝ้าระวังปัญหา การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น (2) ส่งเสริมสนับสนุนให้หน่วยงานของรัฐและหน่วยงานเอกชนที่เกี่ยวข้องทำหน้าที่ประสานงานเฝ้าระวังและให้ความช่วยเหลือแก่วัยรุ่นที่ตั้งครรภ์และครอบครัว (3) จัดให้มีการฝึกอาชีพตามความสนใจและความถนัดแก่วัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ ก่อนและหลังคลอดที่ประสงค์จะเข้ารับการฝึกอาชีพ (4) จัดหาครอบครัวทดแทน ในกรณีที่วัยรุ่นไม่สามารถเลี้ยงดูบุตรด้วยตนเองได้ (5) การจัดสวัสดิการสังคมในด้านอื่นๆ เพื่อส่งเสริมการป้องกันและแก้ไขปัญหการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น

บทบัญญัติดังกล่าวให้มีการกำหนดการจัดสวัสดิการสังคมเกี่ยวกับการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นเท่านั้น โดยในมาตรา 9 (4) กำหนดไว้เพียงในกรณีที่วัยรุ่นไม่สามารถเลี้ยงดูบุตรได้ ให้จัดหาครอบครัวทดแทนให้ แต่ในกรณีที่วัยรุ่นมีความประสงค์ที่จะดูแลบุตรด้วยตนเองต่อไปในขณะที่กำลังศึกษาอยู่ กฎหมายมิได้กำหนดว่ารัฐจะต้องดำเนินการอย่างไร

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. แนวทางแก้ไขปัญหเกี่ยวกับสิทธิในการตัดสินใจด้วยตนเองของวัยรุ่น

ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559 จากเดิมที่บัญญัติไว้ว่า

“วัยรุ่นมีสิทธิตัดสินใจด้วยตนเอง และมีสิทธิได้รับข้อมูลข่าวสารและความรู้ได้รับการบริการอนามัยการเจริญพันธุ์ ได้รับการรักษาความลับและความเป็นส่วนตัว ได้รับการจัดสวัสดิการสังคมอย่างเสมอภาคและไม่ถูกเลือกปฏิบัติ และได้รับสิทธิอื่นใดที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ ตามพระราชบัญญัตินี้อย่างถูกต้อง ครบถ้วน และเพียงพอ”

แก้ไขเป็น

“วัยรุ่นมีสิทธิตัดสินใจด้วยตนเอง ในเรื่อง เลี้ยงดูบุตร การใช้ชีวิตคู่ การตัดสินใจด้าน การศึกษาว่าจะศึกษาต่อในสถาบันเดิม หรือย้ายสถาบัน การตัดสินใจที่จะคุมกำเนิด หรือการวางแผน มีบุตรคนต่อไปและการยุติการตั้งครรภ์ โดยเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปี ไม่ต้องได้รับความยินยอมจาก บิดามารดา” และมีสิทธิได้รับข้อมูลข่าวสารและความรู้ได้รับการบริการอนามัยการเจริญพันธุ์ ได้รับการ รักษาความลับและความเป็นส่วนตัว ได้รับการจัดสวัสดิการสังคม อย่างเสมอภาคและไม่ถูกเลือก ปฏิบัติ และได้รับสิทธิอื่นใดที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ ตามพระราชบัญญัตินี้อย่างถูกต้อง ครบถ้วน และ เพียงพอ”

การแก้ไขดังกล่าว เป็นการให้ความชัดเจนเกี่ยวกับสิทธิในการตัดสินใจด้วยตัวเองของวัยรุ่น จากเดิมที่ได้มีการอธิบายรายละเอียดเอาไว้ โดยให้การตัดสินใจด้วยตัวเองดังกล่าว หมายถึงเลี้ยงดู บุตร การใช้ชีวิตคู่ การตัดสินใจด้านการศึกษาว่าจะศึกษาต่อในสถาบันเดิม หรือย้ายสถาบัน การ ตัดสินใจที่จะคุมกำเนิด หรือการวางแผนมีบุตรคนต่อไปและการยุติการตั้งครรภ์ รวมถึงมีสิทธิ ตัดสินใจด้วยตนเองในการยุติการตั้งครรภ์ด้วย โดยเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปี บริบูรณ์ ผู้ที่มีเพศสัมพันธ์ กับเด็ก ถือว่ามีความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราเด็กไม่ว่าเด็กให้ความยินยอมหรือไม่ก็ตามอยู่แล้ว ดังนั้น จึงเข้าเงื่อนไขของการเป็นผู้เสียหายในความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา จึงสามารถให้ยุติการ ตั้งครรภ์ได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากบิดามารดาหรือผู้ปกครอง

2. แนวทางแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการให้วัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ออกจากระบบการศึกษา

ควรมีการแก้ไขบทบัญญัติมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาค่าการตั้งครรภ์ใน วัยรุ่น พ.ศ. 2559 จากเดิมที่กำหนดว่า

มาตรา 6 “ให้สถานศึกษาดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาค่าการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ดังต่อไปนี้

(1) จัดให้มีการเรียนการสอนเรื่องเพศวิถีศึกษาให้เหมาะสมกับช่วงวัยของนักเรียนหรือนักศึกษา

(2) จัดหาและพัฒนาผู้สอนให้สามารถสอนเพศวิถีศึกษาและให้คำปรึกษาในเรื่องการป้องกัน และแก้ไขปัญหาค่าการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นแก่นักเรียนหรือนักศึกษา

(3) จัดให้มีระบบการดูแล ช่วยเหลือ และคุ้มครองนักเรียนหรือนักศึกษาซึ่งตั้งครรภ์ให้ได้รับ การศึกษาด้วยรูปแบบที่เหมาะสมและต่อเนื่อง รวมทั้งจัดให้มีระบบการส่งต่อให้ได้รับบริการอนามัย การเจริญพันธุ์และการจัดสวัสดิการสังคมอย่างเหมาะสม

การกำหนดประเภทของสถานศึกษาและการดำเนินการของสถานศึกษาแต่ละประเภท ให้ เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

แก้ไขเป็น

มาตรา 6 “ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการโน้มน้าว ช่มชู้ บังคับหรือกระทำการใดๆ อันอาจส่งผลให้เด็กและเยาวชนที่ตั้งครรภ์พักการเรียน ย้ายสถานศึกษา หรือพ้นจากสถานภาพนักเรียน และให้สถานศึกษาดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาค่าการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ดังต่อไปนี้

(1) จัดให้มีการเรียนการสอนเรื่องเพศวิถีศึกษาให้เหมาะสมกับช่วงวัยของนักเรียนหรือนักศึกษา

(2) จัดหาและพัฒนาผู้สอนให้สามารถสอนเพศวิถีศึกษาและให้คำปรึกษาในเรื่องการป้องกันและแก้ไขปัญหาค่าการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นแก่นักเรียนหรือนักศึกษา

(3) จัดให้มีระบบการดูแล ช่วยเหลือ และคุ้มครองนักเรียนหรือนักศึกษาซึ่งตั้งครรภ์ให้ได้รับการศึกษาด้วยรูปแบบที่เหมาะสมและต่อเนื่อง รวมทั้งจัดให้มีระบบการส่งต่อให้ได้รับบริการอนามัยการเจริญพันธุ์และการจัดสวัสดิการสังคมอย่างเหมาะสม

การกำหนดประเภทของสถานศึกษาและการดำเนินการของสถานศึกษาแต่ละประเภท ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

ผู้ใดกระทำการใดอันเป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติในวรรคหนึ่งแห่งมาตรานี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

การแก้ไขดังกล่าว เป็นการคุ้มครองนักเรียน นักศึกษาที่ตั้งครรภ์ในวัยเรียน มิให้ถูกโรงเรียน กระทำด้วยประการใดๆ ไม่ว่าจะเป็นการโน้มน้าว ช่มชู้ บังคับหรือกระทำการใดๆ อันอาจส่งผลให้เด็กและเยาวชนที่ตั้งครรภ์พักการเรียน ย้ายสถานศึกษา หรือพ้นจากสถานภาพนักเรียน ไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อมอันเป็นอุปสรรคต่อการเรียนต่อได้

3. แนวทางแก้ไขปัญหายุ่งเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสังคมที่เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาค่าการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น

ควรมีการแก้ไขบทบัญญัติมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาค่าการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559 จากเดิมที่กำหนดไว้ว่า

“มาตรา 9 ให้มีการจัดสวัสดิการสังคมที่เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาค่าการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ดังต่อไปนี้

(1) ส่งเสริมสนับสนุนให้สภาเด็กและเยาวชนระดับจังหวัดและระดับอำเภอสร้างเครือข่ายเด็กและเยาวชนในพื้นที่เพื่อเป็นแกนนำป้องกัน แก้ไข และเฝ้าระวังปัญหาค่าการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น

(2) ส่งเสริมสนับสนุนให้หน่วยงานของรัฐและหน่วยงานของเอกชนที่เกี่ยวข้อง ทำหน้าที่ประสานงานเฝ้าระวัง และให้ความช่วยเหลือแก่วัยรุ่นที่ตั้งครรภ์และครอบครัว

(3) จัดให้มีการฝึกอาชีพตามความสนใจและความถนัดแก่วัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ก่อนและหลังคลอดที่ประสงค์จะเข้ารับฝึกอาชีพ และประสานงานเพื่อจัดหางานให้ได้ประกอบอาชีพตามความเหมาะสม

(4) จัดหาครอบครัวทดแทนในกรณีที่วัยรุ่นไม่สามารถเลี้ยงดูบุตรด้วยตนเองได้

(5) การจัดสวัสดิการสังคมในด้านอื่น ๆ เพื่อส่งเสริมการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น

การดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง”

แก้ไขเป็น

“มาตรา 9 ให้มีการจัดสวัสดิการสังคมที่เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ดังต่อไปนี้

(1) ส่งเสริมสนับสนุนให้สภาเด็กและเยาวชนระดับจังหวัดและระดับอำเภอสร้างเครือข่ายเด็กและเยาวชนในพื้นที่เพื่อเป็นแกนนำป้องกัน แก้ไข และเฝ้าระวังปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น

(2) ส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษา หน่วยงานของรัฐและหน่วยงานของเอกชนที่เกี่ยวข้องทำหน้าที่ประสานงานเฝ้าระวัง และให้ความช่วยเหลือแก่วัยรุ่นทั้งในระหว่างการตั้งครรภ์ และภายหลังการคลอดบุตร ในกรณีนี้ ให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จัดอาหารเสริมและวัคซีนที่จำเป็นรวมทั้งสวัสดิการต่างๆ สำหรับแม่และเด็กให้แก่เด็กนักเรียนที่ตั้งครรภ์หรือหลังคลอดบุตร แล้วแต่กรณี รวมถึงการจัดสถานที่ภายในโรงเรียนสำหรับเลี้ยงดูบุตรแทนวัยรุ่นในช่วงเวลาที่ต้องเข้าห้องเรียนด้วย

(3) จัดให้มีการฝึกอาชีพตามความสนใจและความถนัดแก่วัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ก่อนและหลังคลอดที่ประสงค์จะเข้ารับฝึกอาชีพ และประสานงานเพื่อจัดหางานให้ได้ประกอบอาชีพตามความเหมาะสม

(4) จัดหาครอบครัวทดแทนในกรณีที่วัยรุ่นไม่สามารถเลี้ยงดูบุตรด้วยตนเองได้

(5) การจัดสวัสดิการสังคมในด้านอื่น ๆ เพื่อส่งเสริมการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น

การดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง”

การแก้ไขดังกล่าวเป็นการกำหนดให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เข้ามาช่วยเหลือสถานศึกษา ให้ความช่วยเหลือเด็กวัยรุ่นตั้งครรภ์ที่ตัดสินใจเลี้ยงดูบุตรด้วยตนเองต่อไป โดยเข้ามาช่วยเหลือจัดอาหารเสริม วัคซีน รวมถึงให้สวัสดิการต่างๆ ให้แก่เด็กนักเรียนที่ตั้งครรภ์หรือหลังคลอดบุตร เช่น จัดสถานที่ภายในโรงเรียนสำหรับการดูแลบุตรแทนวัยรุ่นขณะเข้าห้องเรียน เป็นต้น เพื่อให้การป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ของวัยรุ่นมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับนานาอารยประเทศมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

กรมอนามัย. **การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น นโยบาย แนวทาง การดำเนินงาน และติดตามประเมินผล.**

นนทบุรี : กระทรวงสาธารณสุข , 2557.

____. **ยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นระดับชาติ พ.ศ.2560-2569 ตามพระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ.2559.**

กรุงเทพมหานคร : กรมอนามัย, 2560.

กฤษฎา พัชรวนิช. การควบคุมการทำแท้งกับสิทธิสตรีและเด็กในครรภ์ของสหรัฐอเมริกา. วารสาร อัยการ 21, 250 (ธันวาคม 2541) : 60.

เกรียงไกร เจริญนาวัฒน์. **เสรีภาพทางกายภาพตามแนวคิดทางกฎหมายของฝรั่งเศส.**

กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.

จิราภรณ์ อรุณากูร. **การแถลงข่าวเรื่อง แม่วัยรุ่น วาระแห่งชาติ.** ณ ศูนย์การแพทย์สิริกิติ์ คณะ แพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล. วันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560.

เฉลิมเกียรติ ผิวนวล. **ปรัชญาสิทธิมนุษยชนและพันธกรณีในสังคมไทย.** กรุงเทพมหานคร : บริษัท งานดี จำกัด, 2530.

บรรเจิด สิงคนenti. **หลักพื้นฐานของสิทธิ เสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญใหม่.**

กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2543.

บรรเจิด สิงคนenti และคณะ. **หลักการพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์.**

พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2555.

มลฤดี เตชะอินทร์. **การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น (Adolescent Pregnancy)** [Online]. เข้าถึงได้จาก:

http://www.med.cmu.ac.th/dept/obgyn/2011/index.php?option=com_content&view=article&id=742:adolescent-pregnancy&catid=45:topic-review&Itemid=561 [16 มีนาคม 2561].

มนัญญา ภูแก้ว. **พระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559.**

รายงานการวิจัย กระทรวงสาธารณสุข, 2559.

มานิตย์ จุมปา. **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม. 2540.

มาเต็มนิวส์ดอทคอม. **โยนถุงใส่ศพทารกแรกเกิดลงมาจากคอนโดฯ ถนนพญาสายสอง** [Online].

เข้าถึงได้จาก: <http://matemnews.com/2017/11/06/โยนถุงใส่ศพทารกแรกเกิด/> [16 มีนาคม 2561].

มูลนิธิสร้างความสำเร็จเรื่องสุขภาพผู้หญิง. **มติหญิงชายและเป็นสิทธิอนามัยเจริญพันธุ์.**

กรุงเทพมหานคร : สำนักงานส่งเสริมสุขภาพ, 2556.

ราชกิจจานุเบกษา 123, 84ก (22 สิงหาคม 2549) : 17-20.

รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์. การยกเลิกกฎหมายห้ามทำแท้ง ข้อเสนอสนับสนุนและข้อคัดค้าน. ใน **บนทางแยก:**

ประมวลทัศนะว่าด้วยการทำแท้ง จากมุมมองของนักสิทธิสตรี ปรัชญา เศรษฐศาสตร์.

กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิเพื่อนหญิงและสำนักพิมพ์เจนเดอร์เพรส, 2537.

วิมลเรขา ศิริชัยราวรณ. **หลักความเสมอภาคระหว่างหญิง ชาย ตามรัฐธรรมนูญแห่ง**

ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 : ศึกษากรณีข่มขืนกระทำชำเราตามประมวล

กฎหมายอาญา. คุชฌินีพนธ์ปริญญาคุชฌินีบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2526.

สมมาศ หนูแก้ว. **พระราชบัญญัติโอนามัยการเจริญพันธุ์ แก้ปัญหาสังคมได้จริงหรือ?** [Online].

เข้าถึงได้จาก: <http://www.gotoknow.org/posts/415202> [2 เมษายน 2561].

สุชาดา รัชชกุล. การทำแท้งและสิทธิในการเป็นเจ้าของร่างกาย, บนทางแยก. ใน **ประมวลทัศนะว่า**

ด้วยปัญหาการทำแท้งจากมุมมองของนักสิทธิสตรี ปรัชญา เศรษฐศาสตร์.

กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มายด์, 2537.

แสวง บุญเฉลิมวิภาส และดารารพร ธีระวัฒน์. ประเด็นและข้อเสนอแนะทางกฎหมายและจริยธรรม

เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์. **ดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์** 52, 2 (พฤษภาคม – สิงหาคม 2548)

: 10.

สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ. **กฎหมายคุ้มครองอนามัยการเจริญพันธุ์ ช่วยลดจำนวนการ**

ทำแท้ง และจำนวนนักเรียนออกจากโรงเรียนกลางคัน. ใน รายงานสุขภาพคนไทย.

กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ, 2554.

สำนักพิมพ์ไทยรัฐออนไลน์. สนช. ผ่านกฎหมายแก้ปัญหาตั้งครรภ์ในวัยรุ่นรับวาลเลนไทน์ [Online].

เข้าถึงได้จาก: <http://www.thairath.co.th/content/572789> [2 เมษายน 2561].

สำนักพิมพ์โพสต์ทูเดย์. **กลุ่ม สนช. 51 คน เตรียมเสนอร่างกฎหมายป้องกันและแก้ไขปัญหาการ**

ตั้งครรภ์ สอนเพศศึกษาเป็นภาคบังคับ-วัยรุ่นตั้งครรภ์ไม่ต้องลาออก [Online].

เข้าถึงได้จาก: <https://www.posttoday.com/social/377551> [2 เมษายน 2561].

สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ . **สถิติการคลอดของแม่วัยรุ่นประเทศไทย ปี พ.ศ. 2558.**

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, 2560.

หนังสือพิมพ์เดลินิวส์. **ศพท.ร.ก 8 เดือน ประจําานพ่อแม่ ร่วงรถขยะบนมอเตอร์เวย์** [Online].

เข้าถึงได้จาก: <http://www.dailynews.co.th/regional/608667> [16 มีนาคม 2561].

องค์การยูนิเซฟ. **อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (CRC)** [Online]. เข้าถึงได้จาก:

https://www.unicef.org/thailand/tha/overview_5954.html [5 เมษายน 2561].

- อารดี ประสมทรัพย์. ทางเลือกที่จะทำแท้ง : การพิทักษ์สิทธิผู้หญิงของวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง.
 วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัย
 ธรรมศาสตร์, 2550.
- อุษณีย์ เมธสุทธิ. อำนาจทำแท้งตามกฎหมาย. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์
 คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552.
- ไอ.ลอร์. ร่างกฎหมายการตั้งครรภ์วัยรุ่น มุ่งเน้นควบคุม เสี่ยงละเมิดสิทธิเด็ก [Online]. เข้าถึงได้
 จาก: <http://ilaw.or.th/node/3901> [2 เมษายน 2561].
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560.
- พระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559.
- (ร่าง) พระราชบัญญัติคุ้มครองอนามัยการเจริญพันธุ์ พ.ศ. ...
- (ร่าง) พระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิอนามัยการเจริญพันธุ์และสุขภาพทางเพศ ฉบับภาค
 ประชาชน
- Community Law, Wellington and Hutt Valley. Your Pregnancy Rights Legal Options
 After a Positive Pregnancy Test [Online]. Available from: chrome-Extension://
 oemmndcblldboiebfnladdacbdm/adm /[http://www.wclc.org.nz/wp-
 content/uploads/Your-Pregnancy-Rights-2014.pdf](http://www.wclc.org.nz/wp-content/uploads/Your-Pregnancy-Rights-2014.pdf) pp48-50 [20 April 2018].
- Family Planning. The Law Around Abortion [Online]. Available from:
<http://www.familyplanning.org.nz/advice/abortion/the-law-around-abortion>
 [27 April 2017].
- Healthdirect, Teenage Pregnancy [Online]. Available from:
<https://www.pregnancybirthbaby.org.au/teenage-pregnancy> [20 April 2018].
- Wellington Community Law Centre [Online]. Available from: chrome-
 extension://oemmndcblldboiebfnladdacbdm/adm/[http://www.wclc.org.nz/
 wp-content/uploads/Legal-Information-for-Pregnant-Teenagers.pdf](http://www.wclc.org.nz/wp-content/uploads/Legal-Information-for-Pregnant-Teenagers.pdf) [25 April
 2018].